

การสร้างและพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาทิวทัศน์ การสร้างสรรค์ภูมิศิลป์กับความสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม Creation and development teaching landscape Creative Land art relations environment

ธวัชชัย หอมทอง*

Thawatchai Homthong

บทคัดย่อ

ศิลปะแนวภูมิศิลป์ (Land art) ศิลปะกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Art) มีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Earth Art, Environmental Art, Environmental Sculpture, เป็นผลงานที่เกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1960 เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะที่เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาพื้นที่ในการสร้างสรรค์ หลีกเลี้ยง ห้องแสดงภาพ หอศิลปะ แกลเลอรี พิพิธภัณฑ์ และปฏิเสธการซื้อขายผลงาน กระบวนการจึงเป็นสิ่งสำคัญ และอาศัยการบันทึกด้วยภาพถ่าย วิดีทัศน์ การจดบันทึกเท่านั้น การสร้างสรรค์งานรูปแบบนี้จึงถูกสร้างในพื้นที่ที่ห่างไกลผู้คน เป็นพื้นที่กว้างขวาง ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ความหลากหลายของชุมชน เผ่าพันธุ์ ความขัดแย้ง ความมั่งคั่ง ความแปลก ความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ สภาพน้ำขึ้นน้ำลง การแปรผัน ของดวงจันทร์ ความเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล มรสุม ความแห้งแล้ง ความแตกต่าง ด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นแรงปรารถนา แรงบันดาลใจ ความใคร่รู้ความกระหาย ความต้องการในประสบการณ์ทางด้านความรู้สึก จิตวิญญาณความแปลกใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในผลงานการสร้างสรรค์ของศิลปินจากทั่วโลก มุมโลก ก่อเกิดเป็นพลังงานกระตุ้นแรงบันดาลใจให้แก่สร้างสรรค์ นักทดลอง นักทดสอบ นักวิเคราะห์ และสังเคราะห์จนเป็นที่แพร่หลายทั่วโลก สำหรับประเทศไทยเอง ข้อมูลทางด้านการศึกษเกี่ยวกับศิลปะแขนงนี้ไม่มากนักประกอบกับสถาบันทางศิลปะเองยังไม่ได้นำหลักปรัชญา หลักการ หลักวิชาการของศิลปะด้านนี้เข้าไปสู่บทเรียนมากนัก และยังคงเป็นงานสร้างสรรค์ที่ยัง สดใหม่

*อาจารย์,สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ส่วนใหญ่จะนำมาเป็นหลักการ ทดลองด้านศิลปะ (Experimental Art) แน่นอนว่ากระบวนการเรียน การทดลองนี้ได้นำไปสู่ความอิสระในการเรียนรู้โดยเฉพาะ นิสิต นักศึกษาเปรียบเสมือน การเปิดโลกจินตนาการ กระบวนการทางการสร้างสรรค์ ความกล้าที่จะเปิดทัศนคติให้กว้างขวาง หลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่การเรียนการสอน ศิลปะแขนงนี้ ครูศิลปะ ผู้สอนศิลปะยังไม่สามารถเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงหลักการ เรียนรู้การสร้างสรรค์ หลักปรัชญาหรือหัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงต้องการเน้นไปที่กระบวนการการทดลองสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชาทิวทัศน์ โดยกระบวนการสร้างสรรค์ต่างๆ แตกต่างไปจากการวาดภาพ ในห้องเรียนซึ่งนักศึกษาแต่ละคนนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายทางความงามของวัตถุด้วยกรรมวิธี ของตนเองเท่านั้น กรรมวิธีดังกล่าวจึงมีความสำคัญในการนำมาพัฒนาตัวนักศึกษา เองและพัฒนาเอกสารประกอบการสอนวิชาทิวทัศน์นี้ให้มีความหลากหลายรอบด้าน การเคารพธรรมชาติ ชุมชน พื้นที่ จึงเป็นกฎกติกาที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ผลการทดลองและสร้างสรรค์งานในครั้งนี้ ผู้วิจัยและนักศึกษาเองมีความ พึงพอใจในระดับหนึ่งหมายถึงกระบวนการสร้างสรรค์ในลักษณะนี้นักศึกษาสามารถ นำไปพัฒนาตนเองได้ สิ่งสำคัญที่น่าสนใจคือผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการรับผิดชอบต่อ การสร้างสรรค์ของนักศึกษา ซึ่งเหมือนการย้อนรอยไปสู่อดีตการผลิตสีต่างๆ เพื่อให้ เกิดความงามแก่โลก แน่นอนว่าวิชาทิวทัศน์นั้นเป็นการแสวงหาความงามตามหลายๆ ด้านซึ่งนักสร้างสรรค์ นักศึกษา นักประดิษฐ์วิเคราะห์ต่างได้รับแรงบันดาลใจจาก ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

คำสำคัญ: ภูมิศิลป์ ความสัมพันธ์ ศิลปะกับสิ่งแวดล้อม

Abstract

Land art, Environmental art also known as Earth Art, Environmental Art, Environmental Sculpture. These works took place in the late 1960s. The work is another form of the pursuit and space to create art. This process is so important, the process is to record with photos, videos,

and notes. This model has been built in an area away from the crowds to capture a variety of communities, ethnic conflicts, the strange beauty and geographical differences, natural phenomena tidal conditions, variation of the moon, the seasonal, religion, culture, etc., These arts are a strong desire to inspire. These appear in the creative work of the artists from all over the world. This process is the inspiration for the creation of an experimental and synthesis. It is widespread around the world.

In Thailand, the Information about arts education is not popular. These arts have not adopted the philosophy, the technical aspects of this art into lessons. The process of creation also remains fresh - new most are taken as a principle Experimental Art. These experiments have led to the freedom to learn. The courage is to make an open attitude. Thus, art teachers were still can not fully understand the principles. The creative philosophy or the key to a truly creative.

This study focussed on the creative process of experimental related to learning landscape. The creative process is different from the drawing in the classroom. Such process is important in the development of the students and the development of teaching materials for diverse views of all sides. With Respect to natural communities, it is important to followd the rules for the creation of art.

The Results found that the students' satisfaction level refers to the creative process in this way, students are able to develop themselves. What is interesting is that the researchers noticed was responsible for the creation of a student.

Keywords lands art, Art relationships, Art and environment.

บทนำ

สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องจากความคิดสร้างสรรค์และการคิดค้นของมนุษย์ เพื่อตอบสนองทางด้านความปลอดภัย ความมั่นคง ความอยู่ดีมีชีวิตที่ดี ทั้งนี้การคิดค้นของมนุษย์นั้นยังสามารถคาดเดา ทำนายปรากฏการณ์ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและป้องกันความเสี่ยงจากสิ่งที่จะเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้มนุษย์นั้นอยู่ร่วมกันได้เกิดเป็นสังคมมนุษย์ มีความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม การปกครอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงที่ทำกิน การเปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรมทางสังคมและทางธรรมชาติ วัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อมและสังคมนั้น จึงเป็นกระบวนการอันซับซ้อน ซึ่งหมายถึงความหลากหลายด้านมิติจิตวิญญาณ วัตถุ จิตใจ ภูมิปัญญา และอารมณ์เข้าไว้ด้วยกัน เกิดเป็นรูปแบบ เอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ รวมไปถึงด้านวรรณกรรม ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และความเชื่อต่างๆ (นิคม มูลิกะคามะ. 2545:น.3-5) แหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตของโลกอันกว้างใหญ่ เช่นเดียวกับถิ่นที่อยู่ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หนึ่งๆ ย่อมมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นส่วนของน้ำ แผ่นดิน บรรยากาศ มีดวงอาทิตย์เป็นแหล่งพลังงานในการสังเคราะห์แสงเพื่อผลิตคาร์โบไฮเดรต ออกซิเจน อันเป็นพื้นฐานของชีวิตทั้งหมด หากมนุษย์ทำลายระบบนิเวศจนส่งผลต่อชีवालย์แล้ว ก็เปรียบเสมือนเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์นั่นเอง (สวีสต์ โนนสูง. 2546:น.63) ความแปรผัน ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกกลายเป็นปัญหาใหญ่ของมวลมนุษยชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น และสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นตามสถานที่ต่างๆ ทั่วทุกมุมโลกนั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตทุกชีวิต แม้แต่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมายถึง ตัวมันเอง เป็นที่แน่ชัดว่า มนุษย์ไม่สามารถสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเองได้ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ เป็นสิ่งที่คงอยู่ตามธรรมชาติ การเข้าไปมีส่วนพัฒนา “มนุษย์มักใช้เป็น คำแทน สำหรับตัวมนุษย์เอง” เพื่อประโยชน์ และผลกำไรความล้ำหลัง ให้เกิดเป็นชนชาติพันธุ์ที่มีอารยะแล้วด้วยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ดี การอุตสาหกรรมก็ดี การได้สิ่งทดแทนสิ่งเก่า วัตถุต่างๆ ก็ดี เป็นการขาดความพอดี พองาม ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักที่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรีบเร่ง สุดโต่ง เป็นการพัฒนาแบบขุดคุ้ย ตัดฟัน ดูดซับ

เอาทุกสิ่งทุกอย่างจากธรรมชาติ (Extraction Economy) (กอบกาญจน์ ภิณฑุมารค, 2554 อ้างอิงจาก ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2536) การดำเนินชีวิตแบบใหม่นี้ ต้องขึ้นกับการผลิตและการแสวงหาเงินมาสนองความต้องการในการบริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนเป็นจำนวนมากละทิ้งที่ดินมาเป็นแรงงาน เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตออกจากความสัมพันธ์เดิมกับครอบครัวและชุมชนเกิดภาวะชุมชนล่มสลาย (กอบกาญจน์ ภิณฑุมารค, 2554 อ้างอิงจาก ธิธา สาระยา, 2545) มนุษย์ไม่ได้รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงดูเป็นเรื่องธรรมดา เฉยชา และไม่แยแสต่อระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลง ยอมผืนกฎระเบียบธรรมชาติ เพราะนั่นเป็นเพราะว่าเรายังต้องการความสุขความสบายด้วยการกอบโกยสิ่งต่างๆ จากธรรมชาติ และเราปรับแต่งขึ้นมาใหม่ ผลของการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศเหล่านี้ถึงจะเกิดขึ้นอีกหลายๆ แห่งจนถูกหลอมรวมด้วยกาลเวลา สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุและผลในการที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด ซึ่งส่งผลต่อแวดวงทางวิชาการ นักสร้างสรรค์ นักอนุรักษ์ นักสังคม กลุ่มคน อาชีพต่างๆ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกตระหนักในการเรียนรู้ รับรู้ และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อสร้างจิตสำนึกที่เต็มไปด้วยคุณธรรมร่วมกัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546: 94) แม้แต่วงการศิลปะเองก็ได้มีการนำเสนอรูปแบบผลงานศิลปะที่สะท้อนความคิดและสะท้อนภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับสังคมและพื้นที่ว่างนั้นๆ (พื้นที่เปิดให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ในที่นี้อาจจะนอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ก็ได้) การแสวงหาแนวทางการทำงานที่วนกลับมาสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังเช่นผลงานของศิลปิน แอนดี้ โกลสเวสต์ตี้ (Andy Golswesty) ที่ทำงานโดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวเองกับธรรมชาตินั้น เพื่อเฝ้ามองดูอาการและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยกฎที่เรียบง่ายนั้นคือความเคารพต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ ในทางธรรมชาติและใส่ข้อกักการค้นหาความบริสุทธิ์จากชาตินั้นๆ ทำให้เรามองเห็นสุนทรียภาพที่ปรากฏอยู่ทุกซอกมุมในขณะที่เราได้สัมผัสกับมัน และการสร้างสรรค์ผลงานที่ส่วนใหญ่เรามักจะเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและย่อยสลายเอง ส่วนผลงานของนิโคเลาส์ ลังก์ (Nikolaus Lang) ศิลปินชาวเยอรมัน เขามีบทบาทในการสร้างสรรค์ศิลปะในแนวที่เรียกว่า ศิลปะสำรวจ หรือการแกะรอย ได้พูดถึงความสมดุลระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม การนำเสนอความคิดใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้วัสดุ กรรมวิธีการสร้างสรรค์ที่ทันสมัย รวมทั้งมุมมองใหม่ๆ ในการใช้สื่อใน

การแสดงออกถึงแนวทางต่างๆ ได้อย่างน่าเชื่อถือ เป็นศิลปินอีกท่านที่ได้นำความรู้ “ศิลปะกับสิ่งแวดล้อม” เข้ามาในประเทศไทยโดยมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นแม่ข่ายในครั้งนั้น สิ่งทีลึงก์ได้ประทับใจไว้คือกระบวนการในการสร้างสรรค์เชิงทดลอง และแสดงความหมายคุณค่าของ “สื่อ” ผลงานของ นุนก้าและกูญ่า (Nunga and Goonya) เป็นนิทรรศการที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวของชีวิต วัฒนธรรม ของชนพื้นเมืองอะบอริจินที่ถูกรุกรานทำลายด้วยฝีมือของคนผิวขาวอพยพจากทวีปอื่นๆ ที่ไปตั้งรกรากและใช้ชีวิตในออสเตรเลีย งานที่นิโคลเลาส์ ลึงก์ทำขึ้นนี้ได้เสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่คนผิวขาวทิ้งปัญหาไว้ให้กับชาวพื้นเมือง ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นนั้นคือความขัดแย้งกันทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งทั้งสองฝ่ายไม่สามารถเข้าใจกันได้ การกดขี่ของคนผิวขาวสร้างความเจ็บปวดให้กับชาวพื้นเมืองในรูปแบบต่างๆ เป็นเรื่องยากต่อการเข้าใจ นิโคลเลาส์ต้องการให้งานศิลปะของเขาเป็นสื่อสะท้อนถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นเมืองที่สูญหายไป รวมทั้งการเสนอทัศนะของชาวพื้นเมืองที่มีต่อคนผิวขาวให้เป็นที่ประจักษ์ (สมพร รอดบุญ, 2538) สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติต่างเป็นเหตุผลสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน แม้ผลงานชุดชิ้นนั้นจะอยู่ในที่ห่างไกลจาก สายตาผู้คนก็ตาม นั่นไม่ได้หมายความว่าคุณค่าทางสุนทรียภาพ คุณค่าทางความหมาย ความงามจะค่อยๆ ถอยลงไป ในทางตรงกันข้ามที่ที่มีความท้าทายเป็นอย่างสูงยิ่งให้กับศิลปิน นักสร้างสรรค์ คือ พื้นที่ขนาดใหญ่ กินบริเวณกว้างหลายหลักกิโลเมตร หลายร้อยไมล์ ห่างไกลจากที่ทำกินหรือเป็นแผ่นดินที่บางส่วนทรุดโทรม ใช้ประโยชน์ไม่ได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของศิลปิน นักสร้างสรรค์ในการเข้าไปให้ประโยชน์ทางความงาม สร้างความหมายใหม่บนพื้นที่ประวัติศาสตร์เดิมที่เป็นอยู่ เช่น โรเบิร์ต สมิธสัน ศิลปิน นักคิด นักเขียน นักวิจารณ์ชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในโลกศิลปะสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ เป็นนักคิดค้นความหมายของพื้นที่ หรือการจำแนกความหมายใน-นอก โดยสามารถอธิบายการใช้พื้นที่ได้อย่างชัดเจน ปัจจุบันเองคำนิยามหลายคำได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ของศิลปินทั่วโลก ขณะเดียวกันนั้น สมิธสันได้สร้างสรรค์ผลงานควบคู่ไปด้วยซึ่งได้ปรากฏผลงานอันยิ่งใหญ่ด้วยขนาด ความกว้างใหญ่ของพื้นที่ เช่น ผลงานชื่อ “Spiral Jetty” ที่ทะเลสาบเกลือ เมื่อมองจากภาพทางอากาศเราจะพบว่ามันเป็นรูปกันหอยหมุนเป็นเกลียว และสิ่งที่สมิธสันได้ตั้งข้อคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า “ตามหลักเคมี เลือดเนื้อมนุษย์มีองค์ประกอบคล้ายท้องทะเลในยุคกำเนิดโลก การเดินไปตามเกลียวของกันหอยหมายถึงการย้อนไปสู่จุดกำเนิดไปสู่ที่มาแห่งเนื้อเยื่อโปรโตพลาสซึม ดวงตาหนึ่งเดียว

ล่องลอยไปมาในคาบสมุทรสมัยก่อนน้ำท่วมโลก...ดวงตาของผมหกลายเป็น
ห้องสนดาปที่กำลังปั่นเม็ดเลือดอันเดือดพล่านเพราะแสงจากดวงอาทิตย์” ความคิด
ต่างๆ จากศิลปินนักสร้างสรรค์ นั้นได้ส่งผลต่อปัญญาศิลปินนักสร้างสรรค์ ผู้ที่สนใจ
ความก้าวหน้าทางวิทยาการ โดยเฉพาะศิลปะในปัจจุบันนั้นการสร้างสรรค์ได้เป็น
กระบวนการหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ให้กับศาสตร์ด้านอื่น เช่น เมื่อเรา
เคยได้ยินว่า “ศิลปะวิทยาการ-วิทยาการศิลปะ” ซึ่งเกิดขึ้นกับสถาบันทางด้านศิลปะ
ทั่วโลก ที่ศิลปะได้เป็นแนวคิดแบบปลายเปิด หมายถึง จินตนาการ ความมุ่งมั่นในความ
ฝันโดยผ่านกระบวนการการทดลอง สร้างสรรค์ด้วยหลักเหตุผล กระบวนการ ขั้นตอน
การลำดับกระบวนการ การบันทึก ในโลกศิลปะการแสดงออกด้วยกรรมวิธีและอิทธิพล
ด้านความคิดต่างๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ศิลปิน ศิลปะ
ในประเทศไทยก็ได้ต่อยอด สืบทอด ทดสอบ ทดลองกระบวนการต่างๆ ท่ามกลาง
กระแสศิลปะโลกที่เรียวกราด วงการศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยจึงปฏิเสธไม่ได้
ที่จะพัฒนาการศิลปะที่มีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมกัน
ภายใต้บริบทการเปลี่ยนทางสังคม การเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนร่วม
ในด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรชุมชน ด้วยการ
เสนอข้อเท็จจริงพร้อมข้อมูลต่างๆ ที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม
เช่น กมล เผ่าสวัสดิ์ ที่ได้พูดถึงทรัพยากรน้ำว่าน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญ
และจำเป็นต่อชีวิต เพียงทุกคนตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของน้ำ โดยเข้าใจธรรมชาติ
และวิถียุณของมัน น้ำก็จะยังคงความบริสุทธิ์และมีให้ทุกชีวิตบนโลกใบนี้ได้ใช้
(กมล เผ่าสวัสดิ์, 2536) แสดงออกด้วยกรรมวิธีศิลปะติดตั้ง (Installation Art)
เพื่อสื่อให้เห็นถึงจิตสำนึกที่สำคัญสำหรับคุณค่าของธรรมชาติผู้ให้กำเนิดสิ่งมีชีวิต
ทั้งหลายเจริญและอยู่ร่วมกันจนเกิดวิถีการดำรงชีวิตและเกิดเป็นการสานต่อด้าน
วัฒนธรรม เพื่อที่จะรักษาปกป้องวงจรชีวิตของตัวเองและวงจรของสิ่งแวดล้อม
ของตนเองไว้ได้ ถึงกระนั้นก็ตาม มนุษย์ก็ไม่ได้พอใจกับธรรมชาติให้มา มนุษย์ได้
เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของตนเองด้วยการอ้างถึงความเจริญพัฒนาและต้อง
พัฒนาจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและวิถี
ชีวิตชุมชนยังส่งผลกระทบต่อยุติธรรมที่แสดงถึงความสูญเสีย อาลัยอาวรณ์ยากในการ
เยียวยาใดๆ หากเราไม่พิจารณาในข้อผิดพลาดที่เราได้ล่วงล้ำแนวเส้นวิถีธรรมชาติ
และการมีจิตสำนึกเป็นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

อุปกรณ์ / ภาพร่างทางความคิด

ขั้นตอนที่ 1 ร่างแบบจำลองความคิดด้วยการนำภาพถ่ายที่น่าสนใจมาพิจารณาเพื่อหาตำแหน่ง องค์ประกอบ ความงาม ความแปลกใหม่

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมอุปกรณ์ ลวด ไม้ไผ่ ด้าย เข็ม โครงสร้างผ้าขาวขนาดต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างสรรค์ผลงานระหว่างสิ่งที่มีอยู่และสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขของฤดูกาล เวลาและความเปลี่ยนแปลงสภาวะพื้นที่

ร่างแบบจำลองทางความคิดด้วยโครงสร้างเรียบง่าย

อุปกรณ์ ลวด ด้าย ผ้า หวาย ไม้ไผ่

การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ผู้สร้างสรรค์มีโอกาสชื่นชมความงดงามของสภาพแวดล้อมแม่น้ำโขงมาก่อนหน้านั้นและยังคงติดตามเพื่อค้นหาความงามที่เกิดขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะความงามที่กำลังถูกเปลี่ยนจากสภาวะแวดล้อม ลมฟ้าอากาศ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกวัน ทำให้ผู้สร้างสรรค์นึกถึงสภาพของลำห้วยต่างๆ ในจังหวัดศรีสะเกษซึ่งยังพบว่าสภาพน้ำของลำห้วยสำราญที่กำลังเหือดแห้งลงไปทุกวัน มีกลิ่นเหม็น ซึ่งพอสันนิษฐานได้ว่ามาจากการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือน สถานที่ราชการ มีเศษขยะที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ซึ่งการค้นหาความงามเหล่านี้หากปรากฏเป็นความงามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงและการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะแวดล้อมโลกที่ปรากฏให้เห็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การค้นหาความงาม และความหมายซึ่งถูกซ่อนไว้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาวะสิ่งแวดล้อมการวาง แซ่ ปักผ้าขาว ในน้ำ เพื่อดักตะกอนที่มากับน้ำชะลอเศษตะกอนที่ไหลผ่าน ใช้เวลากับพื้นที่นั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผืนผ้าที่จัดเตรียมไว้นั้นได้ซับดูดซึมเอาความงดงามประกอบกับสัญลักษณ์การเปลี่ยนแปลงของลำน้ำ

ขั้นตอนที่ 1 เลือกมูมมออง คัดสรรหาความงาม เตรียมผ้าขาว ขนาดต่างๆ และไม้ไผ่จำนวนหนึ่ง ตามความเหมาะสมที่กำหนดไว้ในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 นำผ้าที่ประกอบเสร็จในขั้นแรกนำมาจัดเรียงเพื่อสรรหามูมมออง องค์ประกอบทางความงาม ของขนาด และความเหมาะสมตามลักษณะพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 นำผ้าที่ประกอบเสร็จมาแช่น้ำ ทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน (กรณีไม่มีสิ่งรบกวนหรือสูญหาย)

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษา ค้นหา เฝ้ารอ เพื่อค้นหาความงามจากปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงด้วยภาพถ่าย วีดีโอ

ขั้นตอนที่ 5 เมื่อเห็นคราบ ตะกอน น้ำหนักที่ปรากฏอยู่บนผ้านั้นแล้วจึงเก็บ กู้ขึ้นมาจากน้ำอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันไม่ให้ร่องรอยและคราบที่ปรากฏนั้นหลุดลอก เปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนที่ 6 นำผ้าขึ้นมาตากแดดจนแห้งแล้วจึงนำมาเคลือบด้วยกาวน้ำ เพื่อเคลือบร่องรอย พื้นผิวของความงามที่ปรากฏเหล่านั้นให้คงอยู่

หมายเหตุ ภาพร่าง (Sketch Drawing) ขั้นตอนการสร้างสรรค์ (Process) ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมตามพื้นที่

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการสร้างสรรค์เพื่อค้นหาความงามนั้น ได้มีกรรมวิธี หลากหลายรูปแบบ ทั้งหมดทั้งสิ้นนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือเจตนาอันบริสุทธิ์ ของนักสร้างสรรค์ ศิลปิน หรือผู้ที่กำลังใคร่รู้ สนใจในการที่จะเริ่มต้นจินตนาการเพื่อ ค้นหาตัวตน แสวงหาแรงบันดาลใจที่ธรรมชาติ “ให้” อย่างไม่มีวันหมด ดังนั้นจึงเป็น สิ่งที่ดีงามที่เราควรจะหวนกลับมาวิเคราะห์บทบาทของนักสร้างสรรค์เพื่อบรรลุสู่เป้าหมายทางความงาม ผู้สร้างสรรค์เองก็ได้เพียงการคาดคะเนกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลงาน เบื้องหน้าของตนเอง และครุ่นคิด ลุ้น อย่างใจจดใจจ่อ หรืออาจจะต้องทำให้สงบ เมื่อสิ่งต่างๆกำลังปรากฏอยู่เบื้องหน้า การแสวงหาความงามจึงเปรียบเสมือนการเดินทางไกลที่เป็นเช่นนี้เพราะหมายถึง การใช้ “เวลา” ความวิริยะอุตสาหะ การยอมรับกับ สิ่งที่เกิดขึ้น และความแน่วแนในชีวิต วิญญาณในการสร้างสรรค์

วิจารณ์และสรุปผล

1. การวิจัย การเรียนรู้บริบทของพื้นที่ควบคู่ไปกับการทดลองและสร้างสรรค์ นั้นเหมือนการย่ำ ทบทวนครุ่นคิดไตร่ตรองถึงความเป็มนุษย์ที่ได้พึงพาอาศัยสิ่ง ต่างๆ ในธรรมชาติ จากสิ่งที่มองเห็นและไม่สามารถมองเห็นได้ จากประเพณีความเชื่อ

ความลึกลับ จากสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะภาคอีสานซึ่งเปรียบเสมือนภูมิลำเนาที่กว้างใหญ่ไพศาล เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูล แรงบันดาลใจ ความงามที่มีการเคลื่อนไหวตัวอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะโลก เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ในศาสตร์ศิลปะทิวทัศน์ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ภายในบริเวณกว้างใหญ่ เคารพต่อชุมชน ธรรมชาติ เพื่อการรอซึมซับความงามที่จะปรากฏในอนาคต

2. บริบทของการค้นหาความงามของผู้วิจัยและนักศึกษา เมื่อได้มีโอกาสชื่นชมความงดงามของสภาพแวดล้อมและยังคงติดตามเพื่อค้นหาความงามที่เกิดขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะความงามที่กำลังถูกเปลี่ยนจากสภาวะแวดล้อม ลมฟ้าอากาศวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทิวความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกวัน การทดลองสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษาในวิชาทิวทัศน์โดยการค้นหาความงามเหล่านี้หากปรากฏเป็นความงามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงและการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะแวดล้อมโลกที่ปรากฏให้เห็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งได้ทำให้นักศึกษาค้นพบกรรมวิธีใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานในทิวทัศน์ของชุมชน ทิวทัศน์ หรือบางที่ที่ไม่มีใครสนใจแต่เมื่อนักศึกษาคัดเลือกให้เป็นพื้นที่เฉพาะของตนเองแล้ว ผลงานนั้นก็กลับมีความน่าสนใจด้วยวัสดุในท้องที่ ความงามของท้องที่ จึงเป็นประโยชน์สำหรับแนวทางการสร้างสรรค์ด้วยกรรมวิธีการนี้

เอกสารอ้างอิง

กอบกาญจน์ ภิญโญมารค. (2554). **ธรรมชาติในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: อินทนิล.

จิระพัฒน์ พิตรปรีชา. (2552). **โลกศิลปะศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

นิคม มูลิกะคามะ. (2545). **วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศิลปการพิมพ์.

มิชาเอล โลลัค. (2552). **แลนด์อาร์ต**. เชียงใหม่ : ไพรอาร์ท.

Hannah_Höch. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. ได้จาก:

https://en.wikipedia.org/wiki/Hannah_Höch[สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2559].

Kurt_Schwitters. (ม.ป.ป.).[ออนไลน์]. จาก:

https://en.wikipedia.org/wiki/Kurt_Schwitters [สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2559].<https://www.gotoknow.org/posts/379917> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2559].

Max-ernst. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. ได้จาก:

<http://www.tate.org.uk/art/artists/max-ernst-1065> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2559].

Motoi. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. ได้จาก:

http://www.motoi.biz/english/e_top/e_top.html [สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2559].

Nikolaus Lang. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. ได้จาก:

http://www.curriculumsupport.education.nsw.gov.au/multicultural_art/artists/co_nstruct_ourselves/co_art10_nikolaus.html [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 มีนาคม 2556].

Rainer Wittenborn. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. ได้จาก:

http://de.wikipedia.org/wiki/Rainer_Wittenborn [สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 มีนาคม 2556].